

Emekli Tuğgeneral Doç. Dr. Fahri Erenel "ABD'nin çevrelemeye çalıştığı Türkiye, Rusya ve Çin işbirliği yapmalı"

1980 yılında iktisat anabilim dalında Kara Harp Okulundan mezun olmuştur. Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler dalında lisans, Ulusal ve Uluslararası Güvenlik, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, İş Sağlığı ve Güvenliği alanında Yüksek Lisansını, İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalında Doktorasını tamamlamıştır. 1980-2010 yılları arasında Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde görev yapmıştır. B sınıfı iş güvenlik uzmanıdır. 2017 yılında Yönetim ve Strateji alanında Doçent olmuştur. Altınbaş ve Kent Üniversitelerinde idari ve akademik kadrolarda çeşitli görevlerde bulunmuştur. Halen İstinye Üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

"Amerika, Doğu Akdeniz'de yaptığını Çin'e karşı Güney Çin Denizi'nde yapıyor. Amerika'nın çevreleme stratejisinin, aynı zamanda Çin'in Kuşak ve Yol projesini engelleme amacı taşıdığını görebiliriz. Zengezur koridorunun açılacak olması, Türkiye'nin Orta Asya, Çin'in de Türkiye üzerinden Orta Koridoru daha rahat kullanması anlamına gelir ki, ABD bunu asla istemiyor. Ben bir asker olarak, Türkiye'nin NATO'nun askeri kanadından çıkması gerektiğini yıllardır ifade ediyorum, ama siyasi kanatta olabildiğince kalmalıdır düşüncesindeyim. Rusya ile işbirliğine gidilmelidir. Çünkü hedef Rusya ile Türkiye arasında bir fay hattı oluşturmak ve Türkiye'nin Rusya'yla Karadeniz üzerinden bağlantısını kesmektir. TSK'nın güçlü durduğu planlı bir süreçte, Türkiye'nin, özellikle Kıbrıs'ın Çin ve Rusya tarafından desteklenerek bağımsızlığının tanınması için girişimlerde bulunması, eğer bu mümkün olmuyorsa KKTC'nin, Rusya'nın Donetsk ve Luhansk'ta yaptığı gibi referandumla Türkiye'ye bağlanması konusunda bir karar alması gerektiğini düşünüyorum. Tüm bu sorunların daha gerçekçi yollarla, yani güçle çözüleceğine inanıyorum. Bunun için de bölgesel yakın işbirliklerine ihtiyaç var. Türkiye de tam olarak böyle yapmalı. Bu bağlamda, Şanghay İşbirliği Örgütü ile olan ilişkilerin gelişmesini çok olumlu bir hamle olarak değerlendiriyorum."

İstinye Üniversitesi Öğretim Üyesi Emekli Tuğgeneral Doç. Dr. Fahri Erenel, BRIQ Yazışları Müdürü Onurcan Balcı'nın sorularını yanıtladı.

ABD'nin son dönemde Doğu Akdeniz'deki askeri ağırlığının artmasının sebebi nedir?

Doç. Dr. Fahri Erenel: ABD bu süreçten önce de vekil olarak kullandığı devlet yapıları ve terör örgütleri vasıtasıyla Doğu Akdeniz'deki askeri ağırlığını arttırıyordu. Ben Doğu Akdeniz kavramını, Genişletilmiş Doğu Akdeniz olarak da kullanmaya başladım. Amerika'nın Karadeniz'deki projeleri için kullandığı bir kavram var biliyorsunuzdur, Genişletilmiş Karadeniz. Aynı şekilde bu konuda Doğu Akdeniz'i sadece Akdeniz coğrafyasının doğusu olarak değerlendirmem gerekir. Doğu Akdeniz meselesi, ABD'nin bölgedeki stratejik faaliyetlerine dahil olan bölgeleri de kapsamaktadır. Irak ve Suriye'den Girit'e,

Yunan adalarına ve Ege Denizi'nin bir kısmına kadar gelen bölgeyi, hatta Mısır ve Kızıldeniz'i de dikkate almak gerekiyor. Amerika'nın Doğu Akdeniz'deki faaliyetleri, George F. Kennan'ın ortaya attığı çevreleme politikasının devamı olarak da görülebilir. Bu bağlamda Amerika, Doğu Akdeniz'de yaptığını Çin'e karşı Güney Çin Denizi'nde yapıyor. Amerika'nın kendi stratejilerine karşı tehdit oluşturabilecek her türlü aktöre karşı benzer faaliyetlerde bulunduğu biliyoruz. Buradaki temel mantık aslında sadece Türkiye'yi çevrelemek değil, Rusya'nın Ukrayna'ya yoğunlaşmasından yararlanarak, Rusya'nın Ukrayna savaşı öncesi Doğu Akdeniz'deki Suriye, Mısır, Libya ve özellikle Sahel bölgesi dediğimiz Mali, Burkina Faso gibi ülkelerde artan etkinliğini kırabilmektir.

Emekli Tuğgeneral Doç. Dr. Fahri Erenel (sağda), BRIQ Yazışleri Müdürü Onurcan Balcı (solda). (BRIQ, 2022)

Diğer yandan, Çin Dışışleri Bakanı'nın Suriye'ye yaptığı ziyarette Esad'la yapmış olduğu bir işbirliği anlaşmasıyla Suriye'nin de Kuşak ve Yol projesine dahil olduğunu ve Çin'in Şam'da ve Irak'ta özellikle petrol sanayisinde artan yatırımlarını dikkate aldığımızda, bunun aynı zamanda Çin'in Kuşak ve Yol projesini engellemek için de yürütülen bir strateji olduğunu görebiliriz.

Avrupa'nın Avrasyalılılaşmasını Önlemek

Çin'in limanlar üzerinden gidişi Afrika bağlantılı, ABD bu bağlantıları keserek Avrupa ülkelerinin Avrasyalılılaşmasını engellemeye çalışıyor. "Avrupa ülkelerinin Avrasyalılılaşması" biliyorsunuz Rusya'da Alexandr Dugin'in ortaya attığı bir kavramdır. ABD, Rusya ve Çin'in batıya doğru yürüyüşünü durdurarak ve Avrupa Birliği ülkelerinin bu ülkelerle olan ilişkisini keserek, silah sanayi ve diğer alanlarda yine soğuk savaş döneminde olduğu gibi Amerika merkezli bir hegemonik güce kavuşma düşüncesini taşıyor. Doğu Akdeniz'de hidrokarbon kaynaklarının bulunuyor olması ve bunlara her geçen gün yenilerinin ekleniyor olmasıyla birlikte, özellikle Avrupa ülkelerinin

Rusya'yla olan enerji alışverişlerinin en aza indirildiği bir süreçte, Ortadoğu'nun yanı sıra bu bölgedeki hidrokarbon kaynaklarının önemi giderek artıyor. Bu yüzden, eğer dikkat ederseniz ABD, Türkiye ile ilişkilerinin biraz düzeldiği bir dönemde, bu bölgedeki gazı Avrupa'ya taşıyacak olan hattın mali desteğini çektiğini açıklamıştı. Ancak ABD'nin şu anda artan faaliyetlerine baktığımızda; Güney Kıbrıs Rum Yönetimine (GKRY) silah ambargosunu kaldırılması, geçen yıl GKRY ile bir işbirliği anlaşması imzalaması, Girit'teki Suda limanındaki faaliyetlerin artması ve buradaki liman genişletme çalışmaları, Dedeoğaç üssüyle beraber buradaki iki üç üs bölgesinin varlığı gibi uyarıcı etkinlikler görürüz. Yunanistan'la imzalanan savunma işbirliği anlaşmaları var. Tabii ki bunun kuzeye doğru bir uzanımı var, yani Bulgaristan, Romanya, Polonya ve buradan Baltık ülkeleri de bu faaliyetlere dahil. Dolayısıyla Türkiye'yi de dışarıda bırakan bir hattın adımlarını görüyoruz. Şu anda Doğu Akdeniz'le pek bağlantılı görülmeyebilir ama Polonya, ABD'nin çevreleme stratejisindeki en kilit aktör. Polonyadaki Amerikan asker sayısının artışı, Polonya hükümetinin Rusya'ya karşı olan tavrı, Polonyada,

ABD lehine bir hareketlilik olduğunu gösteriyor. Polonya hükümeti aynı zamanda Norveç ile doğal gaz anlaşması yaparak Polonya'nın Rusya'ya bağımlılığını tamamen ortadan kaldırmayı hedefliyor. ABD şu anda Polonya'yı Avrupa'ya da karşı bir vekil aktör olarak kullanıyor. Bundan yaklaşık 2-3 hafta kadar önce, tam ülkeler bir araya gelip Rusya'ya karşı bir cephe oluşturmaya çalışırken Polonya durduğu yerde ikinci dünya savaşından kaynaklanan tazminatlarını ödeyin diye bir müdahalede bulundu. Bunun dışında, Amerikada, Almanya'nın Rusya'dan gizli gizli doğal gaz aldığına dair endişeler vardı. Kuzey Akım hatlarında gerçekleşen sızıntılar da bu bakımdan fazlasıyla manidardır.

Kuzey koridor şu an Ukrayna üzerinden kapandı. Çin'in ana güzergâhı, Kafkaslardan gelen ve Türkiye'den geçen bir orta koridor var. ABD'nin, Ermenistan-Azerbaycan savaşının yeniden çığırkanlığını yaparak ve Ermenistan'ı destekleyerek bu hattı da kapatma düşüncesi olduğunu söyleyebiliriz.

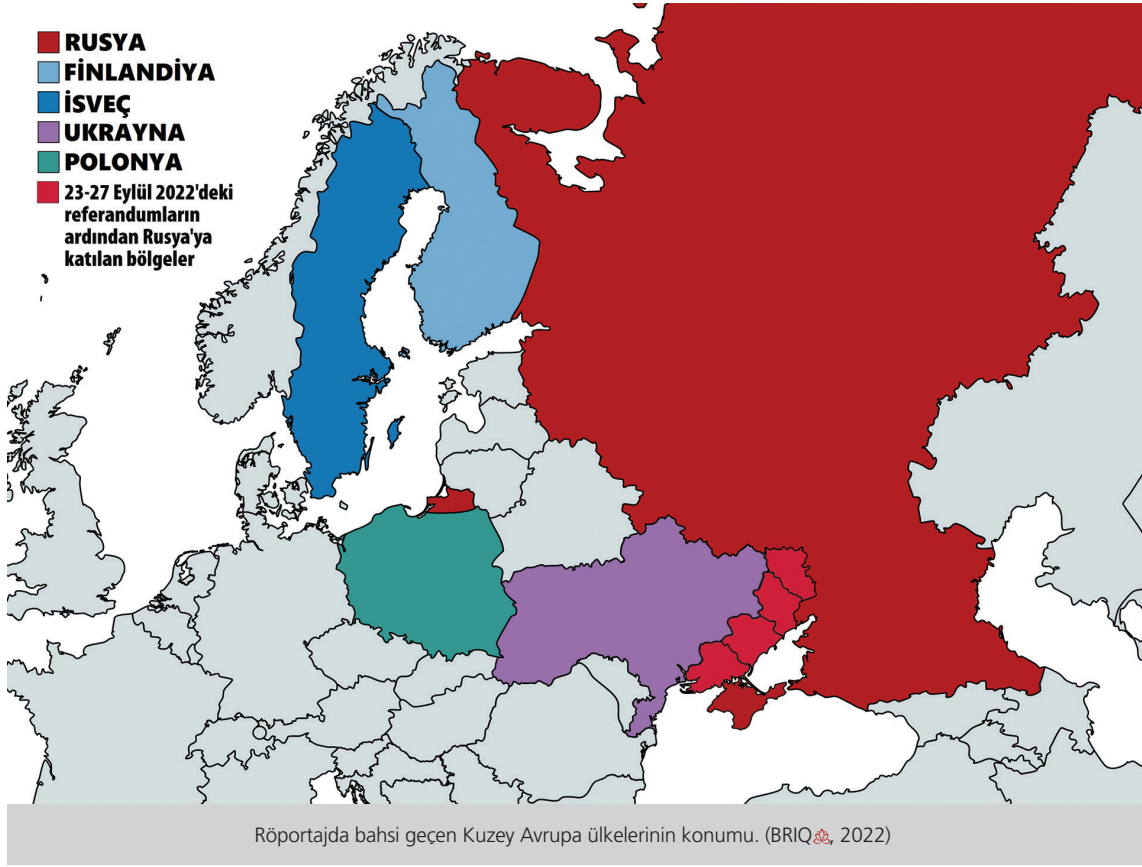
Şu anda Avrupa'da Polonya'nın ön plana çıkması da bir tesadüf değil. Polonya, Litvanya-Polonya krallığı, üç deniz konseptiyle Karadeniz'i de içine alan, Adriyatik ve Baltık üçgeninde büyük bir Polonya her zaman hedeflemiştir. Polonya bundan asla vazgeçmez. O yüzden Polonya'ya bakarken Ukrayna'nın bir kısmını içine alan, Litvanya'yı da içine alan büyük bir krallıktan söz ediyoruz. Bu geçmiş tarih itibarıyla son derece önemlidir. Yani Polonya aslında Avrupa'nın en kritik ülkeleri arasında şu anda ön plana çıktı. Hatta baktığımızda Polonya ve Romanya Dışişleri Bakanları, İngiltere'nin eşgüdümünde bundan iki ay evvel Türkiye'de bizim Dışişleri Bakanının katılımıyla iki ayrı toplantı yaptılar. Bu aslında bu hatlar için yapılmış bir anlaşma idi, yani Türkiye'yi

de ikna etme görüşmesiydi. Ama Türkiye'nin Dede-ağaç konusunda ikna olmadığı açık ve net bir şekilde anlaşılıyor. Dede-ağaç, Girit ile birlikte kuzeye ve güneye inen hattın en kritik noktası, şimdi buna Kıbrıs ayağı eklendi. Belirttiğim gibi, bu bölge Çin'in Batıya doğru yürüyüşünü engellemek için önemli. Neden? Çünkü Kuzey koridor şu an Ukrayna üzerinden kapandı. Çin'in ana güzergâhı, Kafkaslardan gelen ve Türkiye'den geçen bir orta koridor var. ABD'nin, Ermenistan-Azerbaycan savaşının yeniden çığırkanlığını yaparak ve Ermenistan'ı destekleyerek bu hattı da kapatma düşüncesi olduğunu söyleyebiliriz.

ABD'nin Akdeniz Bağlantısını Keserek Rusya'yı Kendi Bölgesine Hapsetme Amacı

Rusya'nın son kabul edilen deniz doktrininde Doğu Akdeniz'e özel önem verdiği görülüyor. Rusya'nın 2015 yılında yayınladığı deniz doktrininde öncelikli dış tehdit NATO'nun Rus hatlarına ilerlemesiyken yeni belgede asıl tehlikenin "ABD ve müttefikleri" olarak kaydedildiği görülüyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Doç. Dr. Fahri Erenel: Yeni deniz doktrininde, Rusya'nın bölgenin dışında dünyadaki tüm uluslararası sorunlarla da ilgilenmesinin ve Rusya'nın menfaatlerini koruyacak bir deniz gücüne sahip olmasının önemi vurgulanıyor. Bu doktrini, aynı zamanda Alfred Mahan'ın Deniz Hakimiyet Teorisinin hâlâ geçerli olduğunun, en önemli kanıtlarından biri olarak görüyorum. Çünkü Güney Çin Denizi'nde de Çin ve Japonya'nın deniz kuvvetlerine yapılan yatırımların artması -ki bunda Japonya'nın ada ülkesi olmasının da payı var- dikkat çekicidir. Aslında biraz evvel sorduğunuz soruda, ABD'nin Doğu Akdeniz'e müdahale etmesinin en önemli nedenlerinden biri de bahsettiğimiz, Putin'in açıkladığı deniz doktrini olduğunu düşünüyorum.

Çünkü bu doktrin, Akdeniz'deki Lazkiye limanını, Tartus limanını daha da büyüttü. ABD'nin bu süreçte Ukrayna savaşı çıktığı için Akdeniz bağlantısını keserek Rusya'yı tekrar kendi sahasına çekmek gibi bir planı olduğunu düşünebiliriz. Putin'in, deniz doktrinini ağırlıklı olarak uygulamaya başladığı yeri Arktik olarak görüyorum. Çünkü Ukrayna-Rusya savaşı sırasında da, özellikle Baltık donanması ve Hazar donanmasından gelen gemilerle Karadeniz'de Ukrayna'yla olan donanma paylaşımında Rusya'nın yeterli bir güç elde ettiğini pek düşünmüyorum.

Burada uluslararası alanda Mahan'ın Deniz Hakimiyet Teorisinin Rusya'ya uyarladığımızda dünya kapsamında deniz ticaret yollarını Çin'le kontrol edebilecek bir pozisyonu henüz var mı?

Yok. Ama Çin'in şöyle bir avantajı var, Kuşak ve Yol Girişimi sadece karadan gitmiyor, deniz bağlantıları da kuvvetli ama Rusya'nın doğrudan böyle bir bağlantısı yok. Rusya'nın bağlantıları bugüne kadar daha ziyade askeri malzeme ve ekipman desteği, eğitimler ve aynı zamanda ideolojik yaklaşımlarla bu ülkeleri etkisi altına almak yönündeydi. Bunda da başarılı oluyor muydu? Evet.

Şu anda geleceğin en önemli tüketim pazarı Afrika'da ABD'nin etkisi giderek azalıyor. Bildiğiniz gibi Giorgia Meloni, Fransa'yı da suçlayarak "Afrikalıların Avrupa'ya gelmesi değil, Afrikalıların Avrupalılardan kurtulması" şeklinde önemli bir ifadeyle, Avrupa'nın Afrika'yı sömürmeye devam ettiğini ifade etti. Bu açıdan da

baktığımızda ben Rusya'nın deniz doktrinini bu kadar yaptırım sonrası, içeriği itibarıyla tam anlamıyla uygulayabileceğinden şüpheliyim. Bu yüzden Putin'in bir öncelik verdiğini düşünüyorum. Özellikle İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya kabul edildiğini değerlendirirsek, Baltık ve Arktik bölgesi biraz daha önem kazanıyor. Geleceğin deniz ticaret yolları açısından, ABD güney hattının durduğunu düşünüyor, Akdeniz'de, Kafkaslarda bir belirsizlik var, kuzey hattı da durduruldu şimdi. Buzların eriyeceği kuzeydeki yeni rota ön plana çıkıyor. Putin, bu gerçeği dikkate alarak Baltık donanmasına giderek ağırlık verdiğini, yeni gemiler inşa ederek bu süreci hızlandırdığını belirtti. Bunun yanı sıra, Arktik bölgesinde Rusya'nın kontrolü altında olan alanlarda -50/60 dereceye dayanıklı askerlerin yetiştirilmesi ve buradaki üs sayılarının artırılmasını bu bölgenin ve bölgeden geçecek deniz ticaret yollarının güvenliğini sağlama yönündeki adımlar olarak görebiliriz.

İsveç ve Finlandiya deniz kuvvetlerinin duruma uygun şekilde teşkilatlandırılmış olması ve soğuk iklimde operasyon yapma yeteneği, bu ülkelerin ikna edilerek devreye sokulmasındaki asıl sebeplerden biri.

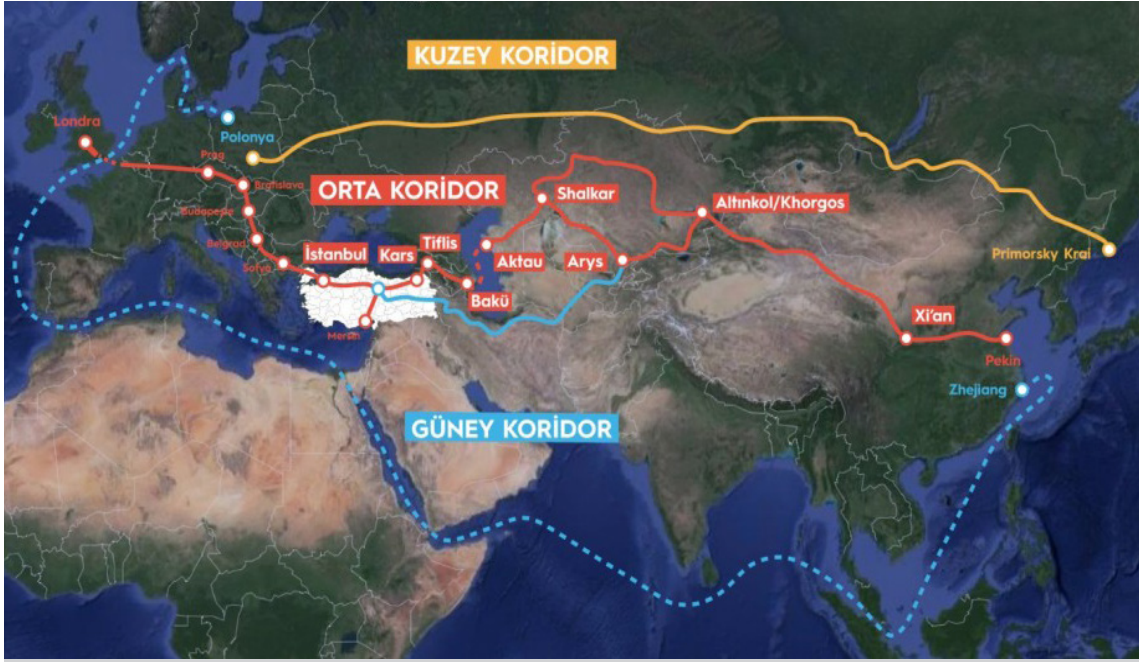
Biliyorsunuz ki, Çin ile Rusya'nın Arktik konusunda da bir işbirliği vardı. Bütün bunlara baktığımızda Rusya'nın ağırlığını Arktik'e verdiğini, Doğu Akdeniz'de ise mevcut kazanımlarını muhafaza etmek istediğini görüyoruz. ABD bu durumu fark etmiş olmalı ki 11. Amerikan tümeni soğuk iklimde mücadele edebilmek için Alaska'da yaklaşık iki ay evvel eğitimlere başladı. Amerika'nın Rusya'ya karşı Arktik bölgesinde mücadele edecek hiçbir gücü yok. NATO'nun da böyle bir kapasitesi yok. İsveç

ve Finlandiya deniz kuvvetlerinin duruma uygun şekilde teşkilatlandırılmış olması ve soğuk iklimde operasyon yapma yeteneği, bu ülkelerin ikna edilerek devreye sokulmasındaki asıl sebeplerden biri. Yani ABD'nin buradaki beklentisi NATO-Rusya savaşının Arktik'te gerçekleşmesi halinde Rusya'nın üstünlüğünü, İsveç ve Finlandiya'nın yardımıyla biraz dengelemek olduğu söylenebilir.

Orta Koridor'da Türkiye-Çin İşbirliği

Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi çerçevesinde Doğu Akdeniz ve bölgedeki ülkelerle olan ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Doç. Dr. Fahri Erenel: Çin ve Suriye arasındaki ilişkiler yeni değil. Suriye'de daha evvel Xi Jinping'in Suriye ile ilgili olan söylemlerini, daha sonra Dışişleri Bakanı'nın ziyaretini ve Şam bölgesinde artan Çin yatırımlarını düşünebiliriz. Burada İran'ın da ciddi yatırımları var. İran ve Çin'in yaptıkları bir anlaşma olduğunu biliyoruz. İran'ın güneyinde Çin'e bir enerji koridoru açılması, Çin'in burada hidrokarbon kaynaklarını işletmesi, bu kaynakların indirimli fiyatla Pakistan üzerinden doğrudan Çin'in endüstri bölgelerine nakledilmesi, bölgenin de Çin güvenlik güçleri tarafından korunması gibi durumlar söz konusu. Suriye konusunun, Ermenistan-Azerbaycan arasında çıkan son çatışmaları da dikkate alırsak, Çin tarafından daha da önemsenmesi gerektiğini düşünüyorum. Dört tane hat var; transit rota olarak Arktik'i şu anda 18-20 gün kullanabiliyoruz. Çünkü henüz daha buzlar gereken derecede erimemiş değil. Kuzey koridoru Ukrayna-Rusya savaşıyla kapatıldı, aslında bununla bir taşla iki kuş vurulmuş oldu.

Kuşak ve Yol Girişimi kapsamındaki ticari koridorlar. (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2021)

Üçüncü hat olan orta koridorun daha aktif kullanılabilmesi için Türkiye'nin işbirliği gerekiyor. Azerbaycan bu koridorda kendine düşen kara yolunun %57'lik bir kısmını tamamlamış durumda. Düşünün, bu hattı kullanarak Çin'den Avrupa'ya doğrudan ulaşmak mümkün. Diğer bir hat ise Güneyden geçen ancak Irak ve Suriye'deki kaotik yapı sebebiyle Çin'in pek tercih etmediği bir hattır. Irak'ta kargaşanın devam etmesi, Sünnilerin kendi içinde çatışması, PKK, İŞİD, Amerika'nın varlığı ile hükümetin kurulamaması gibi nedenlerle buradaki hattın güvenli ve sürdürülebilir şekilde kullanılması zordu. Bunlar dikkate alındığında güney hattının Suriye'den geçmesinin daha güvenilir olduğu değerlendirildi. Çin-Suriye ilişkilerinin bu kapsamda geliştiğini söyleyebiliriz. Aynı zamanda Çin-İsrail ilişkileri de önemli, en son verilere göre 5 ila 7 bin arasında Çinli

mühendis İsrail'le savunma sanayi dahil olmak üzere birkaç alanda işbirliği içinde bulunuyor. Ortadoğu politikası hakkında son 2 yılda Suudi Arabistan'ı Xi Jinping'in ardından Biden'ın ziyaret etmesini ve Birleşik Arap Emirlikleri ve Çin arasında yapılan işbirliği anlaşmalarını dikkate alabiliriz. Bu konuda Birleşik Arap Emirliklerinin Çin'e gizli bir üs verdiği hakkında iddialar devreye girmişti. Aynı şekilde Putin Ukrayna savaşı öncesi bu bölgeleri ziyaret ederek körfez doktrinini açıklamıştı. Ben Ortadoğu'da Çin ve Rusya'nın bir adım daha ilerde olduğunu düşünüyorum. Her ikisinin de, özellikle Rusya'nın kuzey Irak'ta ciddi yatırımları var. Çin'in de özellikle Basra Körfezi bölgesinde çok ciddi yatırımları var ve bu yatırımlar artmaya devam ediyor. Bu yatırımların her biri petrol üretimiyle ilgilidir. Diğer taraftan da Çin buradaki petrolü doğuya

götürecek, çünkü Lazkiye üzerinden inecek olan bir petrol Çin'i zorlayacaktır. Ama Basra Körfezinden, İran'dan taşınacak petrol Çin'in ihtiyacını daha güvenli şekilde sağlayabilecektir. Bu yüzden de yapılan anlaşmada demiryolu hattı da var. İran da biliyorsunuz, hattın Türkiye üzerinden değil Hazar Denizi'nin güneyinden, İran üzerinden geçmesini, buradan Türkiye'ye bağlanmasını veya Irak, Suriye üzerinden Akdeniz'e inmesini istiyordu. Şu anda sanırım Çin, İran'ın umduğu doğrultuda hareket ediyor ama orta koridor hâlâ açık. ABD Fırat'ın doğusunda olduğu sürece Çin bu demiryolu hatlarını harekete geçirebilir mi, emin değilim. Bölge belli derecede istikrara kavuşmadan Çin'in daha fazla yatırım yapacağını pek düşünmüyorum açıkçası. Tabii, ABD'nin başka planları var. Amerika, Golan Tepelerini aldıktan sonra İsrail'le El Tanf denilen Ürdün, Suriye ve İsrail'in sınırlarının birleştiği yerde çok büyük bir üs kurdu ve son bir aydır olağanüstü kuvvet yığıyor. Bu üssün önemi nedir? ABD, Kuzey Irak'tan ve Kamışlı'dan çıkarılacak petrolü, bölgenin PKK'nın kontrolü altında olduğu dönemde, Irak ve Suriye kuzeyinden geçirmeyi planlıyordu. Ama geldiğimiz süreçte bunun mümkün olmadığını gördükleri için, güneyden yeni bir hat oluşturma çabası içerisine girdiler. Bu yüzden de El Tanf'ı güçlü tutuyorlar. El Tanf'tan Golan Tepelerine, oradan da Dürziler üzerinden Akdeniz'e bağlanan bir hat oluşturma çabası içerisindedir. ABD'nin, bu hattı oluşturduktan sonra, PKK gibi unsurlarla olan ilişkisini yavaş yavaş keseceğini ve bu güçleri boru ve karayolu hatlarının geçeceği güzergâh üzerine yoğunlaştıracağını düşünüyorum. Tabii Rusya'nın ve Çin'in bu bölgedeki donanma güçlerinin yeterli olmadığını ifade etmek gerekir.

Türkiye, NATO'nun Askeri Kanadından Çıkmalı

Peki ABD'nin çevreleme stratejisi, Rusya'nın belirttiğiniz önlemleri ve Çin'in politikaları dikkate alınacak olursa Türkiye nasıl bir strateji izlemeli?

Doç. Dr. Fahri Erenel: ABD uzun bir süredir çevreleme konusunda istikrarlıydı. Baktığımızda genel hatları itibariyle İkinci Karabağ savaşı ile Türkiye'nin Azerbaycan'la işbirliği ve Kafkaslardaki etkisi yeniden kurgulanmıştı. Ayrıca Çin'den gelen demiryolu hattının Ermenistan'ı baypas ederek Bakü, Tiflis ve Kars üzerinden Türkiye'ye girişi de son derece önemli bir detay. Tabii burada söz konusu olan Zengezur koridorunun açılacak olması, Türkiye'nin Orta Asya, Çin'in de Türkiye üzerinden orta koridoru daha rahat kullanması anlamına gelir ki, ABD bunu asla istemiyor. Bu yüzden ABD önemini tekrar kavrayarak bu bölgeye tekrar girdi. Ama bu bölgede bence Çin'in, Çin'le bağlantısı nedeniyle İran'ın, Azerbaycan'ın ve dolayısıyla Türkiye'nin ABD'ye karşı bariz bir üstünlüğü var. Diğer yandan, nükleer enerjisinin %80'ini dökük bir santralden 600 Rus çalışanla tedarik eden, gerekli uranyumu Rusya'dan uçaklarla getiren ve tüm yer altı kaynaklarını verse dahi Ruslara olan borcunu ödeyemeyecek olan Ermenistan'ın Rusya ile ilişkisini tamamen kökünden kazıma hamlelerinin de boşa çıkacağını düşünebiliriz.

Olayın bir başka boyutu ise Yunanistan'ın vekil olarak kullanılma durumu, bu yeni değil. Sanırım 2018 yılıydı, Amerikan Deniz Harp Akademisi'nde bu bölgede yapılacak bir savaş senaryosundan bahsediliyordu.

Biz askeri tatbikatlarda kırmızı-mavi devletler deriz, ABD ilk kez burada Türkiye ve Yunanistan isimlerini, yer isimlerinde açık bir şekilde kullandı ve aslında şu anda Ege'de yaşadığımız sorunların -bu senaryo detaylı bir şekilde okunduğunda- yaşanmakta olduğunu görebiliriz. Yani bugünlerin, kendiliğinden oluşan mevcut jeopolitik veya küresel durumdan ziyade, kasıtlı etkilere bağlı gelişmeler olduğunu söyleyebiliriz. Bunun Deniz Harp Akademisi'nin yayınladığı ve Deniz Kuvvetleri Komutanı'nın önsözyle yazılmış olan bir kitap olduğunu düşündüğümüzde ABD'nin stratejik planının buraya yansıdığını söyleyebiliriz. Senaryo'da Türkiye ve Yunanistan arasındaki gerginlik kademeli olarak artıyor, en sonunda Türkiye Yunan gemilerinden birini

batırıyor, ABD Yunanistan'la yaptığı Savunma İşbirliği Anlaşmasına dayanarak Türkiye'ye müdahale ediyor. Sadece Ege'de değil Kıbrıs'ta da müdahale ediyor ve Kıbrıs açıklarına giden gemilerle Türkiye'nin askeri birliklerine uzun menzilli füzelerle saldırıda bulunuyor. Bütün bunları yaparken de Türkiye'nin içindeki ekonomik durum, sivil toplumdaki kutuplaşmalarını kaşıyarak Türkiye'de bir iç kavgaya yol açarak, elindeki tüm aktörleri özellikle PKK'yı güneyde kullanarak Türkiye'yi kargaşayla yönetilemez hale getirmeyi planlıyor. Bununla beraber, Yunanistan'da Megali İdea dediğimiz bir düşüncüyü destekleyerek Yunanistan'ın belli bir hatta sahip olmasını sağlıyor. Bahsettiğimiz senaryoda bunların hepsi ortaya konulmuş durumda.

Aslında, Yunanistan, adaları 30-40 yıldır silahlandırıyor. Şu ana kadar, NATO ile ilişkimiz ve Avrupa Birliği'ne girme sürecindeki ilişkiler gerginleşmesin veya durmasın düşüncesiyle pek ses çıkartmadığımızı düşünüyorum. Türkiye'nin bildiğiniz gibi Avrupa Birliği'ne giriş için Yunanistan'ın da oyuna ihtiyacı var. Yunanistan da bu boşluktan istifade ediyor. ABD bu anlamda Türkiye ve Yunanistan'ı aynı anda NATO'ya alarak bir hata yaptı. Ancak Avrupa Birliği konusunda bu hata yapılmadı, hatta Güney Kıbrıs Rum kesimi AB'ye alınarak Güney Kıbrıs, Yunanistan ve Türkiye arasındaki sorunların çözülemez bir noktaya taşınmasına yol açıldı.

Rusya ile işbirliğine gidilmelidir. Çünkü hedef Rusya ile Türkiye arasında bir fay hattı oluşturmak ve Türkiye'nin Rusya'yla Karadeniz üzerinden bağlantısını kesmektir.

Yunanistan, zora düştüğünde Almanya ve AB'den sağladığı mali kaynaklar ve Frontex dediğimiz yapılanmayla göçmenler için bir duvar olması itibarıyla AB için Türkiye'ye nazaran daha güvenilirdir. Türkiye'nin iki üç yıl evvel yaptığı göçmenleri hudutlara göndermesi şeklindeki bir yöntem, Avrupa ülkelerini ciddi şekilde endişelendirmiştir. İlişkilerin gerginleşmesindeki en büyük nedenlerden birinin bu olduğunu düşünüyorum. O yüzden Türkiye-Yunanistan arasındaki bir gerginlikte biliyorsunuz ki AB tek sestten Yunanistan'ı desteklediğini ifade etmişti. Dolayısıyla şu anda Sakız, Midilli, Sisam gibi adalarda eğer gerçek bir savaş durumuna girilirse, Yunanistan bu adaları birkaç gün içerisinde kaybedebilir. Yunanistan bunu bildiği için, geçen gün ABD'nin verdiği

zırlı araçların bazı adalara konuşlandığını ifade ederek, kışkırtıcı bir hamlede bulundu. Bunun yanı sıra Bulgaristan'da kurulan dünyanın 4. Büyük hava üssü de uyarıcı bir nitelik taşıyor. Türkiye bu noktada Rusya'nın Yunanistan'ı ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimini kara listesine almasından yararlanarak, bu bölgedeki politikaların oluşturulmasında Rusya ile birlikte hareket etmelidir.

Bazıları "NATO'ya karşı olunur mu" diyor. NATO'ya karşı olan herhangi bir gücün veya NATO anlaşmalarına aykırı davranışın nasıl bir işlem gördüğü NATO tarihinde mevcut değildir. Türkiye gerekirse askeri kanadından çıkabilir, siyasi kanadındaki mevcudiyetini sürdürebilir. Çünkü siyasi kanadından çıkarsa, NATO'ya ilk gelecek ülke Güney Kıbrıs Rum Yönetimi akabinde İsrail olur. Böylelikle Amerika kuşatmasını NATO'yu da dahil ederek tamamlayacaktır. Ben bir asker olarak, Türkiye'nin askeri kanattan çıkması gerektiğini yıllardır ifade ediyorum, ama siyasi kanatta olabildiğince kalmalıdır düşüncesindeyim.

Rusya ve Çin ile Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'de Ortaklık

Rusya ile işbirliğine gidilmelidir. Çünkü hedef Rusya ile Türkiye arasında bir fay hattı oluşturmak ve Türkiye'nin Rusya'yla Karadeniz üzerinden bağlantısını kesmektir. Kafkaslarda da aynı şey yapılıyor. ABD, Ermenistan üzerinden Türkiye-Rusya ilişkilerini baltalamaya çalışıyor. Türkiye, Rusya, Çin ilişkileri de aynı süreçten etkileniyor. Türkiye bence burada tüm ağırlığını Kıbrıs üzerine vermelidir. Doğu Akdeniz ve Kıbrıs, Yunanistan'ın yumuşak karnıdır. Amerika da bunu bildiği için Güney Kıbrıs Rum Yönetimine ambargoyu kaldırmayı düşündü ve kaldırdı.

Çünkü bizim oradaki askeri gücümüz, Türkiye'ye olan 70 kilometrelik bir mesafe ve süratle müdahale etme imkânımızın olması ve 1974'te yaşanmış bir olayın varlığını düşünecek olursak, burası Yunanistan'ın yumuşak karnıdır. Ege Denizi ABD'nin etkisiyle Yunanistan'ın güç topladığı bir alandır. ABD'nin müdahalesi olmadığı takdirde Yunanistan'ı çok rahat bir şekilde etkisiz hale getirebiliriz. Bu tür bir harekatta Türk Silahlı Kuvvetleri de bir derece zarar görebilir ama Ege'de Yunanistan'ın başarı şansı asla yoktur. Şu anki duruma bakarsak, Türkiye'ye karşı bir eylemde bulunması çok zor ancak Kıbrıs böyle değil. Kıbrıs ateşkese dayalı ve Ermenistan'da olduğu gibi ateşkes her an bozulabilir. Dolayısıyla TSK'nın güçlü durduğu planlı bir süreçte, Türkiye'nin, özellikle Kıbrıs'ın Çin ve Rusya tarafından desteklenerek bağımsızlığının tanınması için girişimlerde bulunması, eğer bu mümkün olmuyorsa KKTC'nin, Rusya'nın Donetsk ve Luhansk'ta yaptığı gibi referandumla Türkiye'ye bağlanması konusunda bir karar alması gerektiğini düşünüyorum. ABD asla ve asla Kıbrıs'ı Türkiye'ye verme niyetinde değil, ne federasyona razı, ne de iki devletli bir yapıya razı. ABD giderek artan önemi nedeniyle Kıbrıs'ın, Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin dolayısıyla Yunanistan'ın kontrolü altında olmasını istiyor. Çünkü kuşatmanın ve ABD'nin Doğu Akdeniz hakimiyeti sağlamasının yolu batmaz bir uçak gemisi gibi olan Kıbrıs'tan geçmektedir. Unutmayalım, bu bölgede ABD'ye çok yakın olan İngilizlerin Agratur ve Dikelya askeri üsleri bulunmaktadır. Ve tabii, Türkiye aynı zamanda Suriye ve Çin ile işbirliğine de girmelidir. Burada Amerika'nın varlığını sona erdirecek hamleler içerisine girilmelidir. Bu kuşatmanın yarılması gerekiyor, işbirliğine Irak ve İran da dahil edilerek ABD'nin Irak'taki varlığı da yok edilmelidir.

Artık uçak gemilerinin büyüklüğü önemli değildir, ABD'nin 11 tane büyük uçak gemisi vardır ancak uçak gemileri şu anki füze sistemleriyle

le korumasız hale geldi. Mesela Rusların Sarmat isimli füzesi 6 bin kilometreye çok kısa bir zaman diliminde gidebiliyor. Yaklaşık 20 Mach hızla (1 Mach=1225~km/saat) gidebiliyor, atıldıktan sonra düştüğü yeri görebiliyorsunuz. Rusya'nın kruvazörünü kıyıda atılan füzelerle vurdular. ABD'nin 6. ve 7. filoları bu bağlamda büyük tehlike arz etmiyor. Günümüzdeki sistemlerin deniz kuvvetleri açısından zafiyet oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu yüzden deniz kuvvetlerinde insansız deniz araçlarının kullanımını giderek artırıyor. Türkiye bu açıdan da avantajlıdır.

Bu çerçevede Türkiye, AB ve NATO ile ilişkilerini kesmeli. Zaten bize Türk tırlarını bekletme, vize vermeme gibi birçok uygulamada bulunuyorlar. NATO, Türkiye'yi bir şekilde NATO'dan çıkaracak. Bugün diyorlar ki, "biz Washington anlaşmasını imzaladık, biz istemezsek kimse bizi NATO'dan çıkaramaz". Yahu, uluslararası anlaşmaları uygulayan mı var? ABD Rusya'ya karşı Minsk anlaşmasını neden uygulamadı? Neden Ermenistan-Azerbaycan arasında üç kez BM Güvenlik Konseyi kararı olmasına rağmen müdahale etmedi ve savaşın olmasına imkan verdiler? Washington anlaşması için de, "dün dündür, bugün bugündür" diyecekler. Kimi kime şikayet edeceksiniz? Böyle bir şey yok. Dünyada uluslararası anlaşmalar dönemi bitmiştir. Hiç kimse uymuyor. Uyulsaydı İsrail'in bugün BM'nin kontrolü altına girmesi lazımdı. Filistin konusunda, Arapların işgali konusunda, hakkında 25'e yakın Güvenlik Konseyi ve Birleşmiş Milletler kararı var. Uluslararası ilişkide eleştirel teoriler vesaire var ama günümüzde tüm bu sorunların daha gerçekçi yollarla, yani güçle çözüleceğine inanıyorum. Bunun için de bölgesel yakın işbirliklerine ihtiyaç var. Türkiye de tam olarak böyle yapmalı. Bu bağlamda, Şanghay İşbirliği Örgütü ile olan ilişkilerin gelişmesini çok olumlu bir hamle olarak değerlendiriyorum. 🌸